

Nghiên cứu xây dựng mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Hồ Văn Thống¹, Nguyễn Văn Đệ^{*2}

¹ Email: hvthong@dthu.edu.vn

^{*}Tác giả liên hệ

² Email: nvde@dthu.edu.vn

Trường Đại học Đồng Tháp
783 Phạm Hữu Lầu, Phường 6,
thành phố Cao Lãnh, tỉnh Đồng Tháp,
Việt Nam

TÓM TẮT: Nội dung giáo dục địa phương được áp dụng và triển khai thực hiện từ năm học 2020 - 2021 theo Chương trình Giáo dục phổ thông mới. Trong đó, cơ sở giáo dục và giáo viên của trường chịu trách nhiệm chính về giáo dục địa phương cho học sinh. Từ thực tiễn trong giáo dục hiện nay, tác giả nhận thấy, để các trường học có thể tổ chức triển khai các hoạt động giáo dục địa phương theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 thì việc nghiên cứu xây dựng mô hình triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương sẽ góp phần giúp các cơ sở giáo dục, giáo viên vận dụng trong tổ chức triển khai hoạt động giáo dục địa phương cho học sinh một cách phù hợp và hiệu quả nhất. Bài viết tiếp cận nghiên cứu để đề xuất định hướng xây dựng các mô hình triển khai nội dung giáo dục địa phương với mục tiêu, phương pháp, hình thức, quy trình thực hiện cụ thể nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

TỪ KHÓA: Mô hình, giáo dục địa phương, Chương trình Giáo dục phổ thông.

→ Nhận bài 16/02/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 10/3/2022 → Duyệt đăng 15/4/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210402>

1. Đặt vấn đề

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 quy định nội dung giáo dục địa phương sẽ trang bị cho học sinh những hiểu biết về nơi sinh sống nhằm bồi dưỡng cho học sinh tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học, góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương. Tuy vậy, một thách thức lớn đang được đặt ra từ năng lực tổ chức thực hiện nội dung giáo dục địa phương còn nhiều bất cập, khó khăn. Bài viết tiếp cận nghiên cứu để đề xuất định hướng xây dựng các mô hình triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương. Từ đó, các cơ sở giáo dục và giáo viên vận dụng trong tổ chức triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh một cách phù hợp và hiệu quả nhất. *Nghiên cứu này được hỗ trợ bởi đề tài của tỉnh Đồng Tháp “Xây dựng và triển khai thử nghiệm các mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh tỉnh Đồng Tháp”, mã số 08/2021-ĐTXH.*

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Các khái niệm

a. Khái niệm mô hình giáo dục

Tác giả Lê Thị Thúy Hằng, cho rằng: “Mô hình giáo dục là tập hợp những hoạt động hướng tới con người thông qua biện pháp tác động nhằm truyền đạt tri thức, rèn luyện kỹ năng và lối sống; bồi dưỡng tư tưởng và đạo đức cần thiết; giúp hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất và nhân cách phù hợp với mục đích,

mục tiêu, chuẩn bị cho đối tượng tham gia sản xuất và đời sống xã hội” [1].

Theo Nguyễn Hồng Thuận, Lê Thị Quỳnh Nga: “Những đặc thù mô hình giáo dục thể hiện qua các yếu tố: quy mô, cơ cấu, cơ chế hoạt động, hệ thống chính sách quản lý cơ sở vật chất. Thông thường, một mô hình giáo dục mới được đưa ra sau khi đã nghiên cứu, phân tích một cách đầy đủ cơ sở lý luận và nhu cầu thực tế, các điều kiện khả thi và hiệu quả sử dụng, làm điều kiện đưa vào thử nghiệm trong thực tiễn” [2].

Như vậy, mô hình giáo dục là tìm kiếm những mô hình phù hợp thông qua quá trình tác động liên tục có kế hoạch, có tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra với định hướng của chủ thể quản lý lên đối tượng quản lý trong hoạt động giáo dục bằng một hệ thống luật lệ, chính sách, nguyên tắc, phương pháp, biện pháp cụ thể để quản lý hiệu quả mục tiêu giáo dục, quá trình giáo dục, nội dung chương trình, phương pháp, hình thức giáo dục, nhằm đạt được mục tiêu giáo dục cho học sinh.

b. Khái niệm hoạt động giáo dục địa phương

Hoạt động giáo dục là hoạt động chuyên biệt do giáo viên thực hiện theo phương thức nhà trường nhằm giúp người học lĩnh hội tri thức, kinh nghiệm của xã hội loài người, tạo ra sự phát triển tâm lý và hình thành nhân cách. Cần phân biệt giáo dục trong đời sống hàng ngày và hoạt động giáo dục do giáo viên thực hiện theo phương thức nhà trường.

Hoạt động giáo dục địa phương là thông qua các

phương pháp tổ chức các hoạt động học tập, hoạt động trải nghiệm, dự án học tập tích cực để lựa chọn chủ đề thiết thực gắn với tình hình kinh tế, chính trị, lao động, sản xuất, văn hoá địa phương. Đồng thời, hoạt động giáo dục địa phương là thiết kế các mạch nội dung gắn liền với những lĩnh vực, chủ đề, được biên soạn theo hướng mở, linh hoạt; kết nối với các môn học và hoạt động giáo dục khác để có thể điều chỉnh cho phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội ở địa phương, nhằm đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

2.2. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu

a. Quan điểm nghiên cứu

- *Tiếp cận quan điểm hệ thống*: Hoạt động giáo dục địa phương cho học sinh là các quan hệ giữa người dạy và người học; giữa mục tiêu, nội dung, phương pháp, phương tiện và hình thức tổ chức giáo dục; sự thay đổi một yếu tố sẽ kéo theo thay đổi các yếu tố khác. Đồng thời, hoạt động giáo dục địa phương cho học sinh chịu sự chi phối trực tiếp, thường xuyên của môi trường học tập và đến lượt mình, kết quả giáo dục địa phương lại phục vụ cho quá trình học tập của học sinh [3].

- *Tiếp cận quan điểm phát triển*: Tính khách quan của hoạt động giáo dục địa phương cho học sinh được quy định bởi sự phát triển của nhận thức ở mỗi học sinh; phát triển phẩm chất, năng lực của học sinh trở thành động lực thúc đẩy sự phát triển quá trình học tập. Đồng thời, quá trình giáo dục địa phương cho học sinh luôn luôn vận động và phát triển, cần có sự kế thừa và dự báo tương lai; đặc biệt, trong bối cảnh đổi mới giáo dục và thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Do vậy, phát triển phẩm chất, năng lực của học sinh thông qua nội dung giáo dục địa phương không thể không cần nhắc đến sự kế thừa và dự báo cho quá trình phát triển bền vững.

- *Tiếp cận quan điểm hoạt động*: Phẩm chất và năng lực của học sinh được biểu hiện qua hoạt động; những biểu hiện của quá trình và sản phẩm hoạt động được xem là những căn cứ để đánh giá phẩm chất và năng lực của học sinh. Do vậy, phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh thông qua nội dung giáo dục địa phương cần được dựa trên các căn cứ về hoạt động, coi trọng và đề cao hoạt động tự học, tự rèn luyện của học sinh [4].

- *Tiếp cận quan điểm thực tiễn*: Phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh cần được thỏa mãn đáp ứng nhu cầu của người học, của nhu cầu thực tế về yêu cầu tổ chức triển khai nội dung giáo dục địa phương hiện nay nhằm đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

b. Phương pháp nghiên cứu

Các phương pháp nghiên cứu chủ yếu gồm: Hệ thống hóa và phân tích lí luận về mô hình giáo dục, lấy ý kiến chuyên gia về phương pháp và tổ chức hoạt động giáo

dục. Đặc biệt, nghiên cứu này đã tiến hành đánh giá thực trạng triển khai nội dung giáo dục địa phương ở cấp Tiểu học từ đề tài: “*Nghiên cứu xây dựng và triển khai nội dung giáo dục địa phương cho học sinh tiểu học đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông mới*” thuộc Chương trình Khoa học và Công nghệ cấp Bộ, mã số: B2020.SPD.01.

2.3. Vai trò, ý nghĩa của hoạt động giáo dục địa phương đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Hoạt động giáo dục trong nhà trường là hoạt động do giáo viên thực hiện nhằm giúp người học lĩnh hội tri thức, kinh nghiệm của xã hội loài người, tạo ra sự phát triển tâm lí và hình thành nhân cách cho người học. Hoạt động giáo dục được thực hiện trong một thiết chế chuyên biệt, đó là nhà trường. Ở đó, có tổ chức bộ máy, có mục tiêu, nội dung, chương trình đã được chọn lọc tối ưu phù hợp với từng lứa tuổi, có cơ sở vật chất, tài chính riêng phù hợp với điều kiện địa phương, có đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lí được đào tạo bài bản và có kinh nghiệm quản lí, điều hành nhà trường.

Hoạt động giáo dục địa phương nhằm góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục phổ thông về những vấn đề cơ bản hoặc thời sự thuộc lĩnh vực văn hóa, lịch sử, địa lí, kinh tế - xã hội, môi trường, hướng nghiệp của địa phương để bổ sung cho nội dung giáo dục bắt buộc chung thống nhất trong cả nước; từ đó trang bị cho học sinh những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng cho học sinh tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương, qua đó hình thành lòng yêu quê hương, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào cho học sinh. Cụ thể như sau:

1/ *Về phẩm chất*, nhằm phát triển tình yêu, niềm tự hào, sự gắn bó với quê hương, với cộng đồng địa phương; ý thức được vai trò của bản thân và ý nghĩa của sự gắn kết, hòa nhập với cộng đồng, sẵn sàng tham gia đóng góp xây dựng quê hương và cộng đồng; có ý thức giữ gìn truyền thống quê hương, phát huy tiềm lực và thế mạnh địa phương, vận dụng những kiến thức và kĩ năng đã học để góp phần giải quyết các vấn đề của địa phương; chuẩn bị cho cuộc sống xã hội và nghề nghiệp;

2/ *Về năng lực*, nhằm giúp học sinh có hiểu biết cơ bản các vấn đề văn hóa, lịch sử truyền thống, địa lí, kinh tế, hướng nghiệp; về chính trị - xã hội, môi trường của bản làng, xã, huyện, tỉnh, khu vực nơi mình sinh sống; từ đó, phát triển tình yêu, niềm tự hào về quê hương, gắn bó với cộng đồng địa phương; ý thức được vai trò của bản thân và ý nghĩa của gắn kết, hòa nhập với cộng đồng, sẵn sàng tham gia đóng góp xây dựng quê hương và cộng đồng; có ý thức giữ gìn truyền thống quê hương, phát huy tiềm lực và thế mạnh địa phương, vận dụng những kiến thức và kĩ năng đã học để góp

phần giải quyết những vấn đề của địa phương; chuẩn bị cho cuộc sống xã hội và nghề nghiệp [5].

2.4. Đề xuất các thành tố của mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh

a. Mục tiêu của mô hình

Tại công văn số 3536/BGDĐT-GDTH ngày 15 tháng 9 năm 2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc biên soạn, thẩm định nội dung giáo dục địa phương trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 và tổ chức thực hiện từ năm học 2020 - 2021, sẽ có sự tham gia của các chuyên gia, cán bộ khoa học, công nghệ, các nhà hoạt động văn hóa, nghệ sĩ và nghệ nhân tiêu biểu am hiểu về địa phương. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, việc biên soạn tài liệu giáo dục địa phương hiện nay của các tỉnh/thành phố đang thực hiện có phần “máy móc” và “rập khuôn”, giống như nội dung giáo dục chính khóa (phân theo môn, bài cụ thể với cách dạy học được định hướng trong sách giáo viên). Do vậy, trong quá trình dạy học, giáo viên và học sinh sẽ bị “đóng khung” trong nội dung, kiến thức của tài liệu, độ “mờ” của tài liệu chắc chắn sẽ có nhưng chưa đủ “rộng” và phù hợp với thực tế của các địa phương trong từng tỉnh, thành phố [6]. Do vậy, cần quan niệm đầy đủ rằng, học sinh vừa là chủ thể, vừa là trung tâm của mô hình triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh; đặc biệt, chú trọng vai trò chủ đạo của giáo viên và tính tự giác, tích cực, độc lập, sáng tạo của học sinh với môi trường cũng như các điều kiện để triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương hiệu quả. Theo đó, nội dung giáo dục địa phương cho học sinh là thông qua hoạt động trải nghiệm và cùng với tích hợp nội dung giáo dục địa phương vào hoạt động dạy học để hình thành những phẩm chất chủ yếu, năng lực chung và một số năng lực thành phần đặc thù của hoạt động này như: năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, năng lực định hướng nghề nghiệp, năng lực thích ứng với những biến động trong cuộc sống và các kỹ năng sống khác. Vì thế, các mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương sẽ tập trung vào mục tiêu góp phần phát triển cho học sinh về 5 phẩm chất chủ yếu là: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm; đồng thời hình thành và phát triển cho học sinh những năng lực cốt lõi gồm: năng lực tự chủ và tự học, năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo; những năng lực chuyên môn: năng lực ngôn ngữ, tính toán, tìm hiểu tự nhiên và xã hội, công nghệ, tin học, thẩm mỹ, thể chất; đồng thời phát hiện, bồi dưỡng năng lực đặc biệt (năng khiếu) của học sinh. Nghĩa là, mỗi mô hình hoạt động đều phải giải quyết được trọn vẹn một nội dung nào đó do nhu cầu giáo dục địa phương đặt ra, hiển nhiên phải hướng đến hình thành năng lực mới cho học sinh, nếu không sẽ không giải quyết được mục đích đã quy định, trong đó,

cần quán triệt nguyên tắc: “Hoạt động nào cũng phải có động cơ, hành động nào cũng có mục đích, thao tác nào cũng phải có phương tiện” [7].

b. Yêu cầu về nội dung của mô hình

Ngày 26 tháng 12 năm 2018, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT về Chương trình Giáo dục phổ thông, trong đó nội dung giáo dục địa phương là hoạt động giáo dục bắt buộc: “Nội dung giáo dục địa phương là những vấn đề cơ bản hoặc thời sự về văn hóa, lịch sử, địa lí, kinh tế xã hội, môi trường, hướng nghiệp của địa phương bổ sung cho nội dung giáo dục bắt buộc chung thống nhất trong cả nước, nhằm trang bị cho học sinh những hiểu biết về nơi sinh sống, bồi dưỡng cho học sinh tình yêu quê hương, ý thức tìm hiểu và vận dụng những điều đã học để góp phần giải quyết những vấn đề của quê hương” [8]. Đồng thời, Bộ Giáo dục và Đào tạo không quy định cụ thể nội dung giáo dục địa phương mà sẽ theo hướng mở, một chương trình đảm bảo mặt bằng đại trà song vẫn dành cho những địa phương có điều kiện để có nội dung phát triển hơn, phù hợp cho học sinh ở mỗi địa phương; nghĩa là: “Học sinh dựa trên sự huy động tổng hợp kiến thức và kỹ năng từ nhiều lĩnh vực giáo dục khác nhau để trải nghiệm thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội, tham gia hoạt động hướng nghiệp và hoạt động phục vụ cộng đồng dưới sự hướng dẫn và tổ chức của nhà giáo dục” [8]. Theo đó, mỗi mô hình triển khai hoạt động giáo dục địa phương cho học sinh cần có nội dung trọng tâm là sự kiện, nhân vật, di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh, lễ hội, ẩm thực với các hình thức, các phương pháp sử dụng điển hình, phù hợp. Đồng thời, phải bảo đảm những định hướng cốt lõi về nội dung giáo dục địa phương; phản ánh được tính đặc thù về văn hóa, kinh tế, chính trị - xã hội, an ninh quốc phòng của địa phương; bảo đảm tính hệ thống, tính đa dạng và phong phú; bảo đảm tính thực tiễn, chính xác và triển khai hiệu quả tại địa phương.

c. Hình thức triển khai mô hình

Hình thức tổ chức hoạt động giáo dục cho học sinh giữ vai trò rất quan trọng trong việc truyền tải nội dung giáo dục địa phương cũng như thu hút học sinh tham gia hoạt động. Những hình thức chủ yếu được sử dụng để tổ chức triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh là: 1/ Tích hợp nội dung giáo dục địa phương vào các môn học như Lịch sử, Địa lí, Giáo dục công dân... 2/ Hội thi, là cách thức tổ chức thi đấu, tranh tài có tổ chức với sự tập hợp số đông học sinh nhằm đạt được mục tiêu về nội dung giáo dục địa phương; 3/ Giao lưu, là sự gặp gỡ với các nhân chứng lịch sử, các nhân viên khu di tích lịch sử, viện bảo tàng để học sinh được tiếp xúc, trò chuyện và trao đổi thông tin về giáo dục địa phương một cách trực tiếp nhất; 4/ Công tác chủ nhiệm là hình thức mang tính tổng

hợp, có thể lồng ghép nhiều nhất nội dung giáo dục địa phương cho học sinh; 5/ Thông qua sinh hoạt tập thể (sinh hoạt dưới cờ, sinh hoạt lớp,...) là hình thức huy động được nhiều học sinh tham gia nhất trong các hình thức. Ở hình thức này, thông thường người điều hành là Tổng phụ trách Đội và giáo viên chủ nhiệm lớp; 6/ Thông qua sinh hoạt truyền thống nhân các ngày lễ lớn trong năm, các chủ điểm tháng, hình thức này gắn liền với các ngày lễ kỉ niệm trong năm như Cách mạng Tháng Tám, Quốc khánh 02 tháng 9, Giải phóng Miền Nam 30 tháng 4, ngày Thương binh liệt sĩ 27 tháng 7; 7/ Thông qua các hoạt động ngoại khóa, dã ngoại, về nguồn, là hình thức giáo dục mà học sinh vừa được học tập thực tế, vừa có cơ hội giao lưu và vui chơi với nhau để các em hiểu rõ các giá trị truyền thống của địa phương mình [9].

Theo đó, các trường học sẽ chủ yếu thông qua hoạt động trải nghiệm để tổ chức trong và ngoài lớp học, trong và ngoài trường học với quy mô nhóm, lớp học, khối lớp hoặc quy mô trường; bằng các hình thức tổ chức chủ yếu: thực hành nhiệm vụ ở nhà, sinh hoạt tập thể (sinh hoạt dưới cờ; sinh hoạt lớp; sinh hoạt Sao Nhi đồng, Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam,...); đồng thời, triển khai theo dự án, làm việc nhóm, trò chơi, giao lưu, diễn đàn, hội thảo, tổ chức sự kiện, câu lạc bộ, cắm trại, tham quan, khảo sát thực địa, thực hành lao động, hoạt động thiện nguyện. Muốn vậy, các trường học phải quyết định lựa chọn những nội dung, hình thức hoạt động nào trong chương trình phù hợp với điều kiện của nhà trường và địa phương. Đồng thời, tùy từng hoạt động cụ thể, giáo viên chủ nhiệm phối hợp với giáo viên môn học, cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh, cha mẹ học sinh để tổ chức các hoạt động này. Mặt khác, cần nhận thức sâu sắc rằng, hoạt động trải nghiệm không phải là môn học mà là một hoạt động giáo dục; do đó, sẽ không có sách giáo khoa (dành cho học sinh) mà chỉ có tài liệu hướng dẫn giáo viên tổ chức hoạt động này. Vì vậy, giáo viên ở trường học sẽ phải thực hiện một số chủ đề tích hợp, tổ chức hoạt động ngoài giờ lên lớp theo phương pháp mới.

d. Phương pháp triển khai mô hình

Để đảm bảo phát triển phẩm chất, năng lực của học sinh, cần vận dụng phối hợp linh hoạt các phương pháp giáo dục tích cực, hiện đại của cả hai mảng giáo dục của địa phương và dạy học lịch sử và địa lí trong quá trình tổ chức mô hình tích hợp; theo đó: 1/ Giáo viên sẽ sử dụng các phương pháp dạy học truyền thống: thuyết trình, vấn đáp, sử dụng tài liệu, trực quan, thực hành, ôn tập, luyện tập; cụ thể, giáo viên và học sinh trò chuyện với nhau, trao đổi ý kiến với nhau về một câu chuyện, dùng lời nói để giải thích, hướng dẫn các em về vấn đề

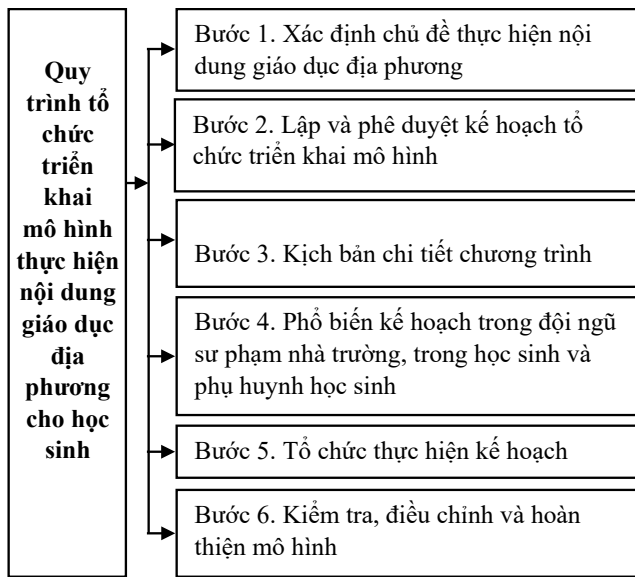
liên quan nội dung giáo dục địa phương; 2/ Sử dụng phương pháp dạy học hiện đại: dạy học tình huống, dự án và nhiều kĩ thuật dạy học động não, tia chớp, bể cá, bản đồ tư duy; 3/ Phương pháp giáo dục: đàm thoại, giảng giải, kể chuyện, nêu gương, tập luyện, rèn luyện, bùng nổ sự phạm, thi đua, khen thưởng [10]. Cụ thể, dùng tấm gương sáng của các nhân vật lịch sử để giáo dục học sinh, gây hứng khởi, sự cạnh tranh và kích thích tốt nhất để học sinh tham gia hoạt động, đồng thời thể hiện sự đánh giá tích cực của nhà trường, của giáo viên đối với kết quả giáo dục của học sinh. Qua đó, các em cảm thấy hài lòng, phấn khởi, có thêm nghị lực, tự tin với việc rèn luyện của mình.

e. Điều kiện, phương tiện phục vụ triển khai mô hình

Triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh sẽ thành công khi nhận được sự quan tâm của các cấp quản lí giáo dục, chính quyền địa phương, ban quản lí các danh lam thắng cảnh, các di tích lịch sử, các trung tâm văn hóa, bảo tàng, đồng thời cần nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ và tham gia tích cực của phụ huynh học sinh. Mặt khác, để sử dụng có hiệu quả các phương tiện giáo dục, trong quá trình tổ chức triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh, các trường học cần tổ chức, hướng dẫn, tạo điều kiện để học sinh tìm tòi, khám phá, khai thác và chiếm lĩnh kiến thức từ các phương tiện giáo dục về lịch sử và địa lí; nhằm giúp học sinh vừa có được kiến thức, vừa được rèn luyện các kĩ năng và biết cách thức vận dụng kiến thức lịch sử và địa lí vào thực tiễn. Theo đó, các phương tiện cần trang bị cho các trường học sẽ là: Phương tiện ghi âm, ghi hình (máy chiếu, máy ảnh, máy quay phim); Video clip về các nội dung giáo dục (phần mềm công nghệ và tư liệu của internet); Dụng cụ để phục vụ hoạt động tập thể (loa đài, ampli); Đồ dùng để thực hành (các công cụ mô phỏng hoàn cảnh lịch sử và địa lí, các trang phục truyền thống và các trang phục của các nhân vật lịch sử, danh lam, thắng cảnh, khu di tích, bảo tàng, hiện vật, chứng cứ lịch sử, tài liệu, sách tham khảo về lịch sử và địa lí của địa phương).

Chúng tôi cho rằng, các phương tiện, điều kiện đầu tư càng đầy đủ sẽ càng thuận lợi để tổ chức triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh. Các trường học cần tuân thủ khi sử dụng phải đảm bảo tính đúng nơi, đúng lúc, theo quy trình kĩ thuật để đem lại hiệu quả cao. Các đồ vật, phương tiện, công cụ khác mà giáo viên và học sinh sưu tầm, tự thiết kế, sáng tạo, rất cần được khuyến khích để tiến hành hoạt động giáo dục; đặc biệt, từ nguồn xã hội hóa từ các cơ quan, ban ngành, doanh nghiệp.

f. Quy trình tổ chức triển khai mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh (xem Sơ đồ 1).

Sơ đồ 1: Quy trình tổ chức triển khai mô hình thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh

Bước 1. Nghiên cứu xác định chủ đề thực hiện nội dung giáo dục địa phương

Sẽ có các chủ đề chính: 1/ Hoạt động trải nghiệm; 2/ Tích hợp dạy học lịch sử, địa lí và văn hóa của địa phương; 3/ Hoạt động giáo dục truyền thống cách mạng địa phương; 4/ Danh nhân và những người có công với quê hương; 5/ Kinh tế, hướng nghiệp của địa phương; 6/ Xã hội và môi trường của địa phương; 7/ Định hướng phát triển địa phương.

Bước 2. Lập kế hoạch và phê duyệt kế hoạch tổ chức mô hình

Các trường học sẽ thực hiện bước này vào đầu năm học, gồm có kế hoạch tổng thể cả năm học và kế hoạch cụ thể cho mỗi chủ đề hoạt động trước khi được tổ chức. Đối với quy mô tổ chức toàn trường cần được sự phê duyệt của cơ quan chủ quản cấp trên là phòng Giáo dục và Đào tạo, hoặc ủy ban nhân dân của địa phương. Đối với quy mô tổ chức nhóm, lớp, khối lớp, phải có sự phê duyệt của hiệu trưởng nhà trường. Trong kế hoạch phải đảm bảo có căn cứ pháp lí, mục tiêu hoạt động, đối tượng tham gia, nội dung hình thức tổ chức, địa điểm, thời gian tổ chức, biện pháp thực hiện và phân công tổ chức thực hiện.

Bước 3. Xây dựng kịch bản chi tiết

Các trường học cần xác định rõ chủ đề (Ví dụ: tham quan, dã ngoại, về nguồn về nội dung gì?), thời gian cụ

thể lịch trình (từ khởi hành đến kết thúc), dự trù kinh phí (kinh phí tổ chức, phương tiện, vé, thức ăn, nước uống, ...) xác định kinh phí của trường bao nhiêu? Học sinh tham gia đóng góp bao nhiêu? Phân công cụ thể người đảm trách từng khâu (lấy danh sách học sinh tham gia, chuẩn bị phương tiện, hướng dẫn phụ trách đoàn, ...). Thông thường, kịch bản chương trình tham quan, dã ngoại, về nguồn được nộp đính kèm với kế hoạch khi xin phép phê duyệt.

Bước 4. Phổ biến kế hoạch trong đội ngũ sư phạm nhà trường, trong học sinh và phụ huynh học sinh

Đây là bước quan trọng, nhằm để học sinh và phụ huynh học sinh biết đăng kí tham gia; đồng thời, để tất cả đội ngũ tham gia nắm rõ kế hoạch, phối hợp thực hiện nghiêm túc, an toàn, hiệu quả.

Bước 5. Tổ chức thực hiện kế hoạch

Các trường học cần phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng tham gia hỗ trợ hoạt động giáo dục địa phương.

Bước 6. Kiểm tra, điều chỉnh và hoàn thiện mô hình:

Rà soát, kiểm tra lại nội dung và trình tự của các việc, thời gian thực hiện cho từng việc, xem xét tính hợp lí, khả năng thực hiện và kết quả cần đạt được. Mỗi hoạt động có một hay nhiều mục đích, sau khi thực hiện các hoạt động, giáo viên có thể tổng kết (hoặc giao cho nhóm học sinh). Giáo viên nên gợi ý cho học sinh tự tổng kết và trình bày kết quả trải nghiệm. Đồng thời, nếu phát hiện những sai sót hoặc bất hợp lí ở bước nào, nội dung nào hay việc nào thì cần kịp thời điều chỉnh. Cuối cùng, hoàn thiện bản thiết kế chương trình hoạt động và cụ thể hóa chương trình bằng văn bản. Đó chính là giáo án (kịch bản) tổ chức mô hình.

3. Kết luận

Xây dựng mô hình triển khai thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh giúp các em có hiểu biết về truyền thống quê hương, về các dân tộc đang sinh sống ở địa phương, các lễ hội truyền thống, văn hóa âm thực, lịch sử và địa lí ở địa phương. Để vận dụng mô hình, đội ngũ giáo viên và các trường học cần căn cứ điều kiện thực tiễn của địa phương, điều kiện của nhà trường cũng như đặc điểm của từng đối tượng học sinh ở mỗi vùng miền khác nhau để hoàn thiện mô hình. Trong đó, đòi hỏi người giáo viên và các nhà trường phải có năng lực tự thiết kế được kế hoạch một cách khoa học đảm bảo nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục.

Tài liệu tham khảo

[1] Lê Thị Thúy Hằng, (2015), *Giáo dục thẩm mỹ cho trẻ khuyết tật học hòa nhập trong trường mầm non*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Vol. 8.
 [2] Nguyễn Hồng Thuận - Lê Thị Quỳnh Nga, (2017), *Mô hình tư vấn học đường trong nhà trường trung học*,

NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
 [3] Nguyễn Đức Vũ, (2017), *Phát triển chương trình bồi dưỡng giáo viên đáp ứng đổi mới giáo dục và đào tạo*, Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Quốc gia - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Huế, NXB Thông tin và Truyền

- thông, tr.570-580.
- [4] Phạm Thành Nghị, (2000), *Quản lý chất lượng giáo dục đại học*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (19/8/2019), Văn bản hướng dẫn số 3536/BGDĐT-GDTH *Về việc biên soạn, thẩm định nội dung giáo dục của địa phương cấp tiểu học trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 và tổ chức thực hiện từ năm học 2020-2021*.
- [6] Nguyễn Thị Kim Lan - Trần Trí Dũng Nhân, (10/2021), *Tích hợp nội dung giáo dục địa phương trong hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học*, Tạp chí Giáo dục, số 511, kì 1, tr.48-53.
- [7] Đặng Vũ Hoạt (chủ biên), (2016), *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo ở trường tiểu học*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [8] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*, Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.
- [9] Đinh Thị Kim Thoa (chủ biên), (2018), *Hoạt động trải nghiệm dành cho học sinh*, NXB Giáo dục Việt Nam.
- [10] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2015), *Tài liệu tập huấn dạy học tích hợp ở trường Trung học cơ sở, Trung học phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [11] Nguyễn Văn Đệ - Trần Đại Nghĩa, (11/2020), *Giáo dục địa phương cho học sinh tiểu học dựa theo mô hình Blended Learning*, Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt, kì 1, tr.44-47.
- [12] Nguyễn Văn Đệ (Chủ nhiệm đề tài), (2020), *Nghiên cứu xây dựng và triển khai nội dung giáo dục địa phương cho học sinh tiểu học đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông mới*, Chương trình Khoa học và Công nghệ cấp Bộ, mã số: B2020.SPD.01.

BUILDING A MODEL OF IMPLEMENTING THE CONTENTS OF LOCAL EDUCATION RESPONDING TO THE REQUIREMENTS OF THE GENERAL EDUCATION CURRICULUM 2018

Ho Van Thong¹, Nguyen Van De^{*2}

¹ Email: hvthong@dtthu.edu.vn

* Corresponding author

² Email: nvde@dtthu.edu.vn

Dong Thap University
783 Pham Huu Lau, ward 6, Cao Lanh city,
Dong Thap province, Vietnam

ABSTRACT: *The contents of local education have been applied and implemented since the academic year 2020 - 2021 in accordance with the new General Education Curriculum in which the schools and teachers are primarily responsible for the local education for students. However, the reality shows that in order to support the schools to deliver the contents of local education, there must be a model for schools and teachers to apply into implementing the contents of local education for students properly and effectively. This article aims to present orientations for building a model of conducting this mission, including aims, methods, forms and procedures in details responding to the requirements of the new General Education Curriculum 2018.*

KEYWORDS: Model, local education, General Education Curriculum.